

A sárospataki KOVA-MALOMKÖVEK ÁRJEGYZÉKE.

Ezen malomkövek a londoni, pesti, s.-a.-új helyi iparkiallitásokon mindenütt első rendű kitüntetésben részesültek. Melyek kettélék, u. m. fehér és sima őrlésre valók.

A fehér őrlésre valók finom liszt készítésére nézve a francia kövekkel versenyeznek, sőt azoknál több százalékot hoznak be, és olcsóbbak.

A sima őrlésre valók pedig, melyek a bányák beljéből kerültek mindinkább keményebb és tisztább sejtje kováfajból készülvén, jelenleg már annyira tökéletesedtek, hogy a Radványi gőzmalom hasznából elmondhatják, miként ezeknél már tökéletesebb malomkövek nem képzelhetők. Náluk egy pár 48" kő 24 óra alatt 150 pozsonyi mérőt őröl le. A franciaiknak sima őrlésre való alkalmatos kovakövek nem lévén, ezek a kövek nem csupán a sima őrléssel foglalkozó gőz- és

mű-malmokban nélkülözhetetlenek, de minden egyéb vízi-, szél- és szárazmalmokban is általános használatba kezdenek jönni, mint a többek közt Nyiregyháza jónak látta a város minden száraz malmait ilyenekkel szerelni fel.

A kövek ára, pár száma, osztrák értékekben:
 kö mértéke 36" 38" 40" 42" 44" 46" 48"

kő ára 160 ft. 170 ft. 180 ft. 190 ft. 200 ft. 210 ft. 220 ft.
 A kövek rendes magassága: az alykő 10 hüvelyk, a forgóé 12", ezenfelül minden hüvelyk-magosodás 2 ft. 70 krral pótolatik.

A megrendelések hat héttel előbb, mint azokra szükség van, a gyártulajdonosnál minden pár kőre 50 ft. előpénz beküldésével tételre, midőn a kő nagysága, lyuk-bősége és merreforgása, különösen hogy a kő miféle malomra és őrlésnemre való leendő, tudatandó.

Pesten a köztelken kész kövek vannak lerakva, melyeknek eladása és újabb megrendelések kieszközlése felől „Robey és társai” irodájában, üllői-ut 1. sz. a. értekezhetni.

Lacay Szabó Károly, gyártulajdonos.

1949 (1-3)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Magyar író külföldön.

Irtá

SZENT-KATOLNA.

Kis 8-rét, két kötetben. (392, 315 lap), füze 4 ft. 50 kr.

TARTALOM:

I. kötet: Előszó. München. Berlin. London. Paris. II. kötet. Brüssel. Stinóra Nürnberg. Edinburgh. Liverpool. Abbeville. Darmstadt. Bad-Ems. Diappe. Genf. Baden. Baden table d'hôte. 1941 (3 3)

Kosten-Ersparnis bei Annoncen.

Institute, Bade-Directionen, Fabrikanten, Industrielle, Geschäftsleute etc.,

welche genöthigt sind zu annoncen, erzielen bedeutende Vortheile und Geldersparnis durch das seit Jahren als billigst anerkannte erste österreichische Annoncen-Bureau des A. OPELLIK, Wien, Wollzeile 22, welches sich wie im In- so auch im Auslande des solidesten Rufes, sowie zahlreicher Aufträge und vielseitiger Anerkennungschriften erfreut.

Bei grossen Aufträgen bedeutender Rabatt. Sämtliche Belege werden nach Beendigung der Annoncen geliefert. Preiscurants und Kostenüberschläge auf Verlangen gratis. Annoncen-Aufnahme für alle europäischen Journale. (2-2)

Több ezer pár

női- és gyermek-topánká, minden kigondolható bel- s külföldi kelméből s bőrből, szilárd és tartós munka, a lehető legjutányosb áron kaphatók:

BRETSCHNEIDER ZSIGMOND

nagyszerű lábbeli raktárában uri-utca 11-dik sz. a., a szerviták épületében.

Hogy a tisztelt vidéki megrendelő magukat tájékozhassák, szives figyelmükbe ajánlom alább irt árjegyzékek vázlatát:

- 1 pár bársony, posztó vagy brunell-topánka füzőre, sarokkal 2 ft. 20 kr.—3 ft.
- 1 pár bársony, posztó, brunell vagy bőr topánka, sarokkal, gummi-huzóra 2 ft. 40 kr.—4 ft.
- 1 pár bársony, posztó, brunell, selyem vagy bőr-topánka, előfüzőre, sarokkal 3 ft.—4 ft. 50 kr.
- 1 pár posztó, bársony vagy brunell reggeli cipő 1 ft. 20 kr.
- 1 pár posztó, bársony, brunell vagy bőr reggeli cipő, sarokkal és gummi-huzóval 1 ft. 80—2 ft. 50 kr.
- 1 pár chagrinbőr reggeli cipő minden színben 1 ft. 80—1 ft. 60 kr.
- 1 pár bársony, posztó vagy brunell félcipő 1 ft. 50 kr.
- 1 pár magas lábszár topánka bársony, posztó, brunell vagy bőrből gyermekek számára 1 ft. 50—2 ft. 50 kr.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

A nemi élet titkai s veszélyei.

Értekezések nemzés-, terhesség-, ön-fertőzés-, magömlés-, sápkór-, fehér-folyás-, közönséges tehetetlenség-, női magtalanságról stb., ez utóbbi betegségek óv- és gyógymódjaival.

Függelékkel a bujakói ragályzásról és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosb óvszeréről.

a férfi és női ivarszerek bonctani ábráival.

Ára: 1 ujforint.

Rekommandirozott keresztkötésben: 20 krral több; utóvétel 40 kr. több.

Megrendelhető szerzőtől következő czim alatt:

Dr. Eiber V. P.

Pesten József-utca 66-ik számú 1914 (5-12) sajtó házban.

KÁNYA JÓZSEF

(előbb Böhm és Kánya)

Pesten, József-tér 10-ik sz. a., ajánlja

minden évszakra
 dúsán ellátott

legújabb bel- és külföldi

női-divatáru

raktárát.
 1775 (5-6)

Egy Freyburgi 15 francos sorsjegyet ingyen

kap mindegyik, ki alulírottak váltóüzletében 1939 (4-6)

1 100 ftos 1864-ki jegyet 20 havi 5 ftos részlettel melletti vesz. — Az utolsó részletfizetés lefizetése után a vevőnek 1 100 ftos 1864-ik és egy eredeti Freyburgi sorsjegy szolgálatik ki.

Pénz mindennemű állam-, ipar- és sorsjátéki papirokra, az árfolyam 3/4 részértékig.

Igervények

1 500 ftos 1860-ki jegyre, huzás február 1-én, főnyeremény 300,000 ft., 7 ft. 50 kr., 1 100 ftos 1860-ki jegyre 3 ft. bélyeggel együtt.

1 100 ftos 1864-ki jegyre, huzás március 1-én 2 ft. 50 kr.

Államjegyekre, huzások március 20-án 4097 nyereménynyel 3 ft.

Tarsasjátékok

4 ft negyedévenként 20 darab valamennyi ausztriai sorsjegyre egy badeni 35 ftos jegy hozzáadásával.

25 részletre. A befizetés nem fog elveszni, minthogy a társasjáték bevégetével a sorsjegyek eladtnak, és az egész eladási őszlet a 20 részvevő között felosztatik.

Továbbá kapható még: 20 db. 100 ftos 1864-ki jegy 20 havi 5 ftos részletfizetéssel. Az összes részletfizetés befizetése után minden résztvevőnek egy eredeti 100 ftos 1864-ki jegy szolgálatik ki.

Lejárt szelvények és kihuzott kötvények beváltatnak.

KÁROLY JÓZSEF
 váltóüzlete Pesten, harminczad-utca 3. sz. a.

Víz által légzarolt SZOBA-ÜRSZÉKEK,

melyek által a búz tökéletesen elzáratik, darabja 5 ft., lakkozott 8 ft., csinos szerkezetű s finoman lakkozva 15 ft.

Készletek, melyek minden árnyékűszékhez alkalmazhatók, s mely által a légvonal és búz tökéletesen eltávolítottatik, darabja 8 ft. Mindkét tárgyat illetőleg egy kir. szabadalommal ruháztattam fel.

Egészen teljes és díszes Angles-ek viztartóval, porcellán-oeszéssel erős horgany-érből szilárd gépezettel, famunkálattal együtt, minden házi árnyékűszékhez könnyen alkalmazható, helyben általam föllátva egyévi jótállás mellett 30 ft. Mustrák mindenkor készen tartatnak.

Ezerszeresen megpróbált, általam feltalált és szabadalmazott

KEMÉNY-FEDELZETEK,

gömbölyűk vagy négyzetűek, melynek alkalmazása által a füst a konyhából s lak-helyiségekből nyomtalanul eltűnik, egy darab ára 10 ft.

A pakolásért darabonként ládával együtt 1 foirt számítatik.

Továbbá folytonosan készen kaphatók fűdő- és ülőkádak a legerősebb horganyérből.

MIKSITS KÁROLY,
 bádógos-mester
 1931 (3-6) Raktár: rózsater 2. sz. a., a városháza mögött.

Pest, január 27-én 1867.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy, négyezer hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígátásnál 10 krba, háromsori vagy többszöri ígátásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígátás után 30 ujkr.

Hűség mind halálig.

(A múlt évi osztrák-porosz háborúból.)

Az 1866. évi rövid, de lefolyásában és eredményeiben világra szóló csehországi hádjárat gazdag volt nemcsak nagyszerű eseményekben, hanem kisebb szabású, de szintoly megható egyes jelenetekben is. Ezek följegyzésével s megörökítésével még most foglalkoznak legjavában a külföldi írók és művészek, kik a háborúból sérteletlenül hazatért s otthon a békés tűzhely mellett élményeiket esemélgető katonák előadásaiból merítik elbeszéléseik s rajzaik tárgyát.

Egy ily egyszerű, de történeti valóságánál fogva kétszeresen érdekes történetkét akarunk elmondani mi is egy külföldi lap előadása nyomán, mely ott a teljes hitelesség minden kelékével ellátva közöltetett.

Kis történetünk színlíve a csehországi csatamezőkön volt s az esetet azon két porosz katoná beszélte el, kik itt mint teljes hiteli szemtanúk szerepelnek. Ezek egyike következőleg adta elő a dolgot:

„A königgrätzi csata után én és pajtásom parancsot kaptunk, hogy a közel dombok erdős vidékét, ott fekvő sebesültjeink érdekében kikutassuk s eljárásunk eredményéről jelentést tegyünk. Ez erdőségből sok kárt okoztak a porosz seregnek az osztrák csapatok, melyeket csak macacs ellentállás után és akkor lehetett innen kiűzni, midőn a porosz korona-herceg hadteste más oldalról már hátrálásra készítette az osztrákok jobb szárnyát.

„A mint ide érkeztünk, számos hős bajtárs elvérzett hullájára akadunk, az összevagdalt, szétszaggatott, véres egyenruhák szomorú jelei voltak az itt pusztított halálos kizűdelemnek. A halottak között nem egy élő sebesült is találtunk még, kik az öldöklő csata óta hiában várták itt az orvosi

segélyt, mely rólok megfeledezett. A menyire tőlünk telt, tábori kulacsaink tartalmával enyhítettük némileg a szenvedők égető szomját s pontosan följegyeztük a helyet, a hol őket találtuk, hogy adandó jelentéseinkben gyors segélyt kérjünk számukra.

„Az erdőség, melyben jártunk, nem nagy terjedelmű volt, de a vastag törzsű

resztül akartunk vergődni, hogy egy távolabb látszó tisztás helyre kiérhessünk, egyszerre halk morgást hallottunk, mely mindig élesebbé vált, minél inkább hatoltunk előre. Végre áttörtettünk a csalit utolsó bokrán, s ime csekély távolságra tőlünk, a domb lejtőjén, az erdőség szélén egy idegen katonatiszt fektűt elterülve a földön, még kezében tartva a kard markolatát, a mint vele a csatában elesett. Domboru mellet egy kis kutya őrizé két első lábával, mely, ha hozzá közeledtünk, mérges morgással s ugatással vicoritá ránk fogait. Még közelebb érve hozzá, a kis kutya egész dühösséggel rohant ránk: de nem távozott ura lábain túl, s azután ismét visszatért a holttest fejéhez és melléhez, hogy azt ellenünk megtalmozza.

„Talán senki sem fogja elhinni, oly csodálatos, és mégis igaz, hogy mi, sokat próbált ficzók, kik két hadjáratban, Schleswigben és Csehországban, annyi sok halott és sebesült látásához hozzászoktunk s e részben már csaknem érzéketlenekké lettünk, mi nem nézhettük megindulás nélkül a kis kutya hősies magaviseletét, melylyel gazdáját két ember ellenében védelmezte. Mit tegyünk vele? azon okoskodtunk. En mindenekelőtt azt szerettem volna bizonyosan megtudni, vajjon a tiszt megvan-e halva vagy csak sebesülve, s mégis sajnáltam a szegény ebet, hogy erőszakot használjak eltávolítására. Ez pedig egy percze sem engedte meg, hogy a tiszt fejéhez közelebb érve, netalán lélekzetvételét kilessem. Valahányszor megkísértettük, dühösen rohant lábikráim felé, de tüstént visszazugrott gazdájá mellére, a mint mi visszahúzódtunk. Csupán annyit vettünk észre, hogy a holttest halálos sebe

Hűség mind halálig. (Jelenet a múlt évi csehországi csatáról.)

a fej jobb oldalán volt; úgy hogy fülét az aludt vér egészen belepte.

„Kikutattuk kenyeres-tarisznyánkat, s mindent, a mit benne találtam, többi között egy kis izletes kolbászaradékat is, átadtam pajtásomnak, oly czélből, hogy ez ételnemü-ekkel a holttest lába végére állva, a valószínűleg éhes kutyát magához csalogassa, mi-alatt én a fej körül elvégezhetem titkos kémsemlémet. De most még kevésbé értünk czélt. A kis állat kutyáig becsesetten ugatva, fogvicsorgatva, dühtől tajtékozva ugrált le s fel urolt, úgy hogy komolyan megsajnáljuk s a közelebbi vizsga minden további kísérletéről lemondottunk.

„A hü állat számára ott hagytuk a kenyér-és kolbászaradékokat; szívesen hagytunk volna neki ott vizet is, ha lett volna, mert a szomjától száraz nyelvét már nagyon kilógatta. Mindig visszapillantva, lassu léptekkel távoztunk. A kutya, a mig minket lát- hatott, egy falathoz sem nyult, hanem két első lábával gazdjára mellét fedezve, élesen figyelve állott őrállomásán.

„Tovább siettünk, hogy a segély, ha még lehetséges, egy percig se késsek. A parancsnokságnál megtettük jelentésünket. Mi történt később a tiszt holttestével s a hü kutyával? nem tudhattuk meg, de az elmondott esetet, mig élek, sohasem fogom elfelejteni.“

A „fekete leves.“

Megcsapdos a harez viharja,
Eltört Bécsnél az ozmán kardja *)
Leesett a féllhold az égről
És lesodort egy csillagot,
Egy csillagot, mely fényben ége
A szabadság tiszta égbe...
Tökölvi, a te esztalod!

Mint sebzett sas — vérezve szárnya —
Erős, híres munkácsi várba
Vonul a hős; de nem pihenni;
Védni magát, halni, ha kell.
Vagy kitörni onnan, mint láva,
— Jobb kor álmat hordván magába —
Megmaradt, hü vitézível.

Itt tűnődik, tesz, javít, kémlel.
Új híreket kap nappal, éjjel.
Csügged, erősül, majd remélve
Lelke végig száll a hazán...
Szép csillagot megint fenn látja:
Honszeretet szent, drága lángja
Gyúlad szívén, arculatán!

Egyszer suhog a hírek szárnya:
Hogy „Caprara beült Kassára“...
Itt tenni kell!... Ir a basához
Váradra; kér hadat, segítyt...
Ott, a basa mosoly magában;
Villan ravasz terv tar gyában.
— E terv neki nagy kincsét ért. —

S leül, fogja az irónadat;
Ir hízlegést, de gondol vádat:
„Hősök napja, magyar nép fénye!
Virágozzál sok évekig,
Ki bírod a szultán kegyelmét,
— Szeren-sés a ki nyomodba lép —
Sorsod milliók irigyelik.“

„Fedezzen a nagy úr palástja
Továbbra is; tanácskozára
Személyedet aláz meg hozzá
Minél-előbb, ha csak lehet!
Akkor serget vihatsz magaddal;
Am meglássad, gondoldj szavammal!
Óvezze hír, fény fejedtet!...“

Tökölvi — nem gyanítva semmit, —
A levelet olvassa s meghitt.
Munkácsot hős nejeire bízza,
— Híz-e nő Zrínyi Hona! —
Bücsülzik, és ül paripára;
Azt elfedi Munkácsnak vára,
Ezt — társival nagy út pora.

*) 1685. július 2.

Halad, siet... utját nem állja
Ellen, vihar, sem éj homálya,
Mig Váradot gyorsan eléri.
Ibrahim ott, várja, örül:
Olyan „mezes-mázos“ beszéde
Soha se volt tán életében...
Forgolódik a hős körül;

Dieséri nagy, vitézi hírét,
Tüzláng-csét, oroszán-szívét,
Jó fegyverit, szép paripáit;
Tökölvit szinte terheli...
— Az oroszán így jön lövére,
Nem ügyelve rejtkekre, részre,
Mely a leső vadászt fedi! —

Majd az ebéd jön, ritka fényvel,
Ezüst, arany több, mint az étel.
Szívesség, kedv maga a gazda,
Heviti a tiltott neü.
Udváros, pazar a bókban,
Mit a magyar mond: „ugy van, jól van!“
Csupa mosoly, napfény, derü.

De im, itt e sok bámész szolga
Mindegyre gyúl, bár semmi dolga!...
Talán bizony... nem, nem?!... de mégis!...
Tusakodik jó Tökölvi;
S mint vézmadár vihar jöttére,
Bús sejtelen csap hős lelkére;
Bár a tusát nem rettegi.

Felkel: „magát oly rozsol érzi“
Kimenne: „ottkin szélynézni“;
De a basa jó házi-úr ám!
Előzékeny, gyöngéd, szemes,
Szól: „Az ebéd így meg is ártna
Nagyságodnak; üljön le, 'sz hátra
Van még a fekete leves.“

És csakugyan az adott jelre
Az ácsorgók kapnak fegyverre,
S rohannak a védtelen hősré:
Felé villan tör, jatagán;
És mielőtt ideje volna
Egy kérdésre, egy rövid szóra,
Gyöz a szolgál-had egymagán!

— Oh, miért nem lehettem véle?
Egy buzogányt adni kezébe;
Gazda, szolgál vért izzad akkor,
Mire lejár a viadal...
Vagy mostan, ő is itthon volna,
— Legalább egy omlott sirboltba, —
Az ősök szent poraival!...

Fogoly a hős, az ármány foglya,
Sztambul felé huzozolják fogya.
Halmozza a lánczokra vádák;
Mert Ibrahim ir l-velet,
Mond: „a gyaurt, hatalmas szultán,
Tanítsd meg, — ott jobban tanul, tán —
Hü lenni — mit itt feledett.“

Fogoly a hős, az ármány foglya,
Csak lelke nincs nyugózza, fogya,
Annak szabad gondolni, szállni,
S van idő a nagy út alatt
Visszarepülni messze, s arra,
Hol Hona hasztalan várja
Az ismerős kürt-hangokat...

Majd innen is, megtérve árván,
Más tájra csap: a sejtés szárnyán
Jövébe néz, s azt sugja szive:
„Jó Ibrahim, nevens, nevens!...
— Sértett kebel borultába
Foganszik a boszu villáma, —
„Csak vigadozz... gyönyörködő béken,
Majd eszedbe juttatom még én
Egykor, a fekete levést!“

Soós Miklós.

A kit semmi vissza nem rettent.

(Történeti elbeszélés.)

(Folytatás.)

IV.

Kétszáz ölnyi mélyen a föld alatt.

Rideg, pusztá, dísztelen vidék az, a mely-
ről szólni akarunk. Középmagasságu kopár
hegyek emelkednek a szemlélt előtt, ridegen,
siváran. Erdő ezeket nem koszorúzza lombos
sátorával, gabona ezeken nem hullámszik
tengerzöld színével; mintha valamely egé-

szen csodálatos, idegen világban volna az
ember, melyben az élők nem a föld fölött
végezik ügybajukat, hanem mélységes mé-
lyen alatt a föld alatt.

A pusztá hegyek között elég tágas völgy
terül. Abban egy városka fekszik, neve Fálun.
Házai fából vannak építve ennek is, — de a
szó szoros értelmében feketék a koromtól.
A városka végén magas kiirtók emelkednek,
melyek majdnem szünet nélkül okadják a
sűrű, gomolygó, fekete füstöt, mely oly ne-
héz, hogy nem tud magasra fölemelkedni,
hanem szétterül az egész völgyben, s ha
egy szellő megcsappja, hullámozva vonul
odább, mint valami tüneményes óriási kísér-
tet, foszlányos fekete gyászruhába öltözve.
Élet, fény, viláosság sehol sem látszik e
tájon másutt, mint a Runn és Warpan ta-
vaknál, melyek síma tükre visszaveri nappal
a napfényt, — este pedig lángádat vernek
rajta a kiirtókból ekkor lángolóknak látszó
fölemelkedő füstoszlopok.

De a mily sivár, rideg e vidék, ép oly
kevésé zajtalan. El lehet mondani róla, nincs
ennek sem éjjel, sem nappal nyugodalma.
Jobbról fül-siketítő zúgás, süvöltés, balról
vérlázító szakadatlan dögás, kalapácsolás
hangzik szünet nélkül. Ember legyen, a ki
meg tudja szokni.

A város melletti hegy környéke mutat
legtöbb sürgés-forgást. Tágas kerek nyílás
van e hegyen. Az esthomálynak ünnepélyes
órájában, midőn egy pillanatra elnémul
minden zaj, nagy csoport ember jelenik meg
e nyílásnál, csákányokkal, fejszékkel, kalapácsokkal fölfegyverkezve; mikor mindnyá-
jan egybegyűlnek, áhitatosan levezik külföl-
süvegeiket, halavány arcukat fölemelik
az ég felé, melynek rezgő csillagj szelid
fényével mosolyognak alá; halk hangon egy
rövid imádságot rebegnek, mely az ajkak
sokasága által ünnepélyesen zúgó mormo-
lássá válik, — azután csoportonként eltűnnek
a hegynyíláson, s midőn már az utolsó is
alászállott abba: nem sokára a hegyüregből
hasonló számú, hasonló arczu, hasonló öltö-
zetű, hasonló külsejű csoport tűnik fel ujo-
lag, — kik, miután szintén egy-egy hátaltét
tekintetet vetnének a most már még csilla-
gosabb égre, — suhogó árnyak gyanánt szét-
oszlanak a fekete város sötét háza felé.

És ez így megy egy nap, mint más nap,
egyik évben mint a másikban, így megy
több mint félezed esztendő óta.

A mint már említők, az a városka Fálun,
s ama hegynyílás mellette a fáluni rézbánya.
Ezen bányászok, kik életük javarészét két-
száz ölnyi mélységben töltik el a föld alatt,
ezek nyujtják Svédországnak egyik legte-
kintélyesebb jövedelmét, az évenként csak
ez egy bányából több ezer mázsára menő
vörös rezet, s a belőle kiváló némi csekélyebb
mennységű ezüstöt és aranyat.

Az ő munkájuk a mily hasznos és szük-
séges, ép oly terhes és veszélyes. Ritka bá-
nyász ér hosszú életet. A föld gyomrának
homálya, a veszélyes mérges gőzök, a nagy
megerőtetéssel járó munka, az álmatlanul
átvirasztott éjszakák nagy hirtelenséggel
hervasztják az életerőt. De hiába! Élni kell,
— tehát késznek kell lenni a halálra. Ez
ellenmondásnak látszik, pedig való igaz.

..... Igen kevés a stockholmi
vérfürdő után, sugár magas ifju jelenkezik
a bányahivatalnál és alkalmaztatást kért.
Meg is nyerte. Felöltözött bányásznak, le-
szállt a föld gyomrába kétszáz ölnyi mélyen,
s csak annyiban különbözék társaitól, hogy
ő még itt is, midőn az aknába lejutott, hálás
pillanatot vetett fölfelé, mintha az eget ke-
reste volna, melynek valamit meg akar
köszönni.

Senki sem kérdezte tőle, honnan jön;

kicsoda, mi volt előbb; ő munkát keresett, s
pedig bányamunkásnak ritka ember válik
neki, s a hivatal mindig örül, ha egy-egy
újabb, fiatalabb erőt szerezhet meg a terhes,
veszélyes munkához.

S pedig ha megkérdezték volna, kicsoda,
honnan jön s minő sors hozta e veszedelmes
helyre, — s ha ő kész lett volna elmondani
mult napjai történetét, sok érdekeset tudott
volna elbeszélni.

Ő nem jószántából jött ide, hanem sorsa
kényszeríté. Olyan volt, mint a viharcsapta
madár, mely biztos fészek felé akar repülni,
de eső áztatja, szél megrveri — s oda sodorja
valami emberhajlék küszöbére. Jó szerencse,
ha felveszik s pártját fogják, — de arra is
számíthat, hogy közel van halála órája.

Helyette mondjuk el mi azoknak a mult
napoknak történetét. Csak harmadnappal ez-
előtt is, ezen ifju tagjait nem durva pórmez
födé, hanem előkelő svéd öltözet. Volt szol-
gája, volt lova, s mindaz, a mi az utazónak
szükséges.

Rafnäs faluból, az öreg Erichson taná-
csos egyik birtokából, illant el sietve, éji
késő órán. Ott néhány hetet töltött azelőtt a
legnagyobb titokban, hol jelenlétét egyetlen
szólny kívül más alig tudta. Mihelyt sejteti
kezdé, hogy ottléte elárultatott, — össze-
szedett hamarjában mindent, a mire szük-
sége volt, lovat nyergeltetett maga és szol-
gája számára s késő éjjel utnak indult, senki
sem tudta, hová, merre.

Mikor a rafnäs kastélyt jó távolra el-
hagyták már, akkor a fiatal lovag visszafor-
dult szolgálójához és ezt mondta neki:

— Tudod, hogy nekem Svédországban
nincs helyem, a hová fejem lehajtanám. Ne-
kem vándorlanom, bujdosnom kell. Nem
kényszerítlek, hogy kövess. Ha akard, térj
vissza, s mindent, a mire kérelek, csak az,
hogy az én nevemet senki előtt ne említsd.

— Uram — mondá a szolgáló könyes sze-
mekkel — nagyapám nagyapádnál, atyám
atyádnál élt és halt meg, én másképp tudnék-e
cselekedni? Es ha a világ végére mennél,
árnyékok gyanánt követnélek!

A fiatal ember megindult e hűségben.

— Mégis, mégis van hűség! — mor-
mogá magában, magához inté szolgálját és
megszorítá kezét; azután csak annyit mon-
dott — köszönöm, barátom.

Azzal sarkantyuba kapta lovát s mentek
újra árkon-bokron keresztül.

Mindig észak felé haladtak. Több napi
járóföldet hagytak már maguk mögött. Most
volt először bátorságuk fedél alatt megpi-
henni. A legelső városkában, a hol meghál-
tak, a szolgáló ott hallotta meg a hírt, hogy
II-ik Keresztély király a fiatal Erichson
Gusztávot halálra keresi, és fejvesztés bü-
ntetése alatt letilt mindenkit, hogy a lázongó,
sőt lázító alattvalónak bármivel is szol-
gáljon.

A szolgáló elkomolyodott. Gondolkozott
egy ideig, azután szép csendesen eloldozta a
jobbik lovat a jászol mellől, s a mi urának
portékái között a legértékesebb, legbecse-
sebb volt, azt felrakta a nyeregbe mind, de
azután felült reá maga is, s mig ura szép
csendesen szunnyadt valami kis szobácská-
ban: a hü szolgáló úgy ellítt, hogy gazdjára
soha e világban meg nem látta többé ábráza-
tát. Apja és öregapja nemes példáját hamar
elmosta lelkéből Keresztély király rendelete.

Ez a családás is keserves fájdalmat oko-
zott Erichson Gusztávra. De nem volt reá
ideje, hogy sokáig töprenkedjék fölötté.

— Csodálom, hogy egyszersmind fel nem
adott — mondá magában szomorú mosoly-
lyal — bizonyára vagy esze nem volt hozzá,
vagy bátorsága.

S nehogy a gyáva szolgáló ezt mégis meg-

tehesse, ha talán utóbb eszébe jutna: az ifju
ismét pórruhát öltött magára, lovát eladta,
s hogy minél előbb biztos helyen lehessen,
gyalog indult a fáluni bányák felé, hol mun-
kásnak állt be.

— A föld felett nem találtam igaz em-
bereket — gondola — a föld alatt talán nem
találok ellenségeket.

Ez a körülmény s utána ez a gondolat
vitte őt kétszáz ölnyi mélységre a föld alá.

V.

Egy barát a régi jó időkből.

De a bánya-munka s kivált a bányai le-
vegő, mérges gőzeivel, föjtő füstjével a leg-
roszabb hatással valának a fiatal férfura.
Alig töltött ott néhány napot, s már is meg-
döbbenve vette észre, hogy ereje fogy, teste
lankad, egészsége hanyatlik. S pedig neki
még nem szabad meghalnia. Nem magát
sajnálta, hanem hazáját, melynek reá szük-
sége volt.

Távozott a bányából.
Minden családása, minden szomorú ta-
pasztalata daczára reménysege nem herva-
dott el még egészen.

A kik nagyon szeretnek valamit, azok
nagyon erősen tudnak bizni és nagyon so-
kára reményleni. Ő nagyon megszerette azt
a gondolatot, hogy hazáját megszabadítja a
dán járom alól, — ez varázis volt, a mely
szívét-lelkét lekötve tartá, s így minden
csalódása daczára nem tudott csüggedni s
nem akart.

Még rafnäs magányában készíté el tervét.
Van Svédországnak egy vidéke, melyet

Dalarne vagy Dalekarlia néven neveznek.
Lakosai szálas, magas, izmos hegylakók, a
kiknek szive, lelke helyén van. Ha valahol,
ezek között bizonyára lesz sikere a szabad-
ság szent igéje hirdetésének. A fáluni bá-
nyák már Dalekarliában vannak. De mint-
hogy ott királyi hivatalnokokat is talált,
nem tartá czélszerűnek, nyilvánosan föllépni.

Távozott, tovább s lebebb a hegységbe.
A hó borította hegyek közül egy kis
falucska tűnt fel előtte, melyről tudta, hogy
Ornäs-nek hívják.

Arra felé vette útját.
A mint menne a falucska-hoz vezető mély
uton, egyszerre szánesörgés hangzik fel mö-
götte, pillanatról pillanatra közelebb és kö-
zelebb.

Hátratekintett. Magános parasztgazda
volt, egylovas szánon.

— Ettől nincs mit tartani — gondolta
magában — ezt nem a dán szarnok küldte.

Azzal nyugodtan folytatta útját a fa-
lucska felé.

A szán nagy sebességgel közelített, —
elsurrant a gyalogos mellett, a két férfi
egymásra nézett s bárha ismeretlenek, falusi
szokás szerint nyájasan köszönték egymást.

A szánon ülő egyszerre lassítá lovának
iramlását, kétszer-háromszor visszanezett,
azután hirtelen visszarántá a gyeplőt, hogy
a ló feje magasan fölemelkedék s a szán
egyszerre megállott.

A gazda leugrott a járműről, odasietett
a gyalog utas felé, tiszteletteljesen leemelte
süvegét s mélyen meghatott hangon mondá:

— Kapitányom!

— Félreismertél, jó földi.

— Nem úgy, uram! — viszonzá amaz
élénk örömmel — a ki egyszer Erichson
Gusztáv alatt szolgált, az halála óráján is
felismeri azt, ha megláthatja. Nem ismer-
engemet?

Gusztáv éles, átható tekintetet vetett a
férfura, gondolkozék egy pillanattig, azután
barátságosan kezét nyujtva, e szavakat
mondá:

— Peterson Arend, egykori kedves ka-
tonám!

— Az vagyok, uram! — viszonzá a svéd,
ragyogó arcczal — a jó Isten akarta úgy,
hogy találkozzunk. Talán hasznára lehetek
valamiben.

— Igen sokban, Peterson, nemcsak ne-
kem, hanem Svédországnak is. Mindenekelőtt
pedig az által, ha egy pár napra befogadsz
barátságos hajlékomba.

— Akár az egész életen át, kapitányom!
kiálta fel Peterson — s intett neki, foglalna
helyet mellette a szánülésben.

Két-három pillanat múlva a csörgő szán
sebesen vitte Ornäs felé mindkettejüket.

..... Téli napon, hosszas gyaloglás
után oly kimondhatlan jól esik barátságos
meleg szobában pihenni ki az utazás nehéz
fáradalmait. S kivált ha e fáradalmak olya-
nok, mint Erichson Gusztávé, s kivált ha a
hely olyan, mint Peterson Arend barátságos
házikója.

Peterson nem tartozott ugyan Ornäs
legbirtokosabb gazdáit közé, de a legszegé-
nyebbek közé sem. Háza nem volt valami
tágas kőház, fából volt az is, gyepe, mohos
tetővel, nem nagy, de tiszta. Felesége csupa
jószág, szelidség, szorgalom. Az asszony keze
mindig meglátszik a ház tájékán.

Erichson Gusztáv a régi jó barát előtt
egészen leplezetlenül beszélt. Feltárta min-
den tervét. De hiszen mindez oly világos
volt, hogy a legegyszerűbb ember is meg-
értheté.

Sokáig beszélgettek együtt bizalmasan.
Késő este volt már, mikor Arend elvált
vendégétől.

— Pihenje ki magát, kapitányom —
mondá a jó ember — nyugodjék csendesen
és békevel. Holnap kora hajnalra magam
indulok utnak, hogy a szomszéd falukat be-
járjam. Tudja, hogy az ilyen magamféle em-
berek jobban halgatnak arra, a ki hasonló
ő hozzájuk, mintsem az urakra. Holnap estére
többet fogunk tudni. Isten áldja és segítse
meg kapitány urat és Svédországot.

— Becsületes, jó ember — mondá Gusztáv
magában, mikor gazdjára távozott — jól
sejtettem én, hogy Dalekarliában találók
még embert!

Azután lefeküdt, s fáradt pilláira csak
hamar édes szendert csókolt a nyájás
álm....

Az a becsületes jó ember pedig sokáig
hallgatózott odakünn az ajtó előtt, s mikor
már ugy látszott előtte, hogy vendége el-
aludt, lábujjhegyen ellopódzott onnan és
egyenesen feleségéhez ment.

— Asszony — mondá még a másik szo-
bában is titkosan suttogva — vigyázz erre a
vendégre, s el ne hagyj illanni. Fogadom Iste-
nemre, holnap ilyenkorra annyi pénzünk lesz,
hogy mi leszünk leggazdagabbak nemcsak
Ornäsban, hanem egész Dalekarliában. Vi-
gyázz e vendégre.

Azzal halkan kisuhand a házból, ki az is-
tállóba, futósabb lovat hirtelen felkantározá,
minden nesz nélkül kivezeté a ház elé, sőt
még az utcán is el — egy jó darabon, ott az-
tán felveté magát hátra, s a milyen sebesen
csak mehet e veszedelmes hegyi utakon,
oly sebesen vágtatott, lova ügyességére biz-
ván életét.

Éjjel tájban ért be az első városkába. A
városnon kívül dán katona állta útját, a ki
oda ör gyanánt volt felállitva.

— Állj, ki vagy!?

— Jó barát — viszonzá a csalfa Arend
— országos dolgot akarok közölni a parancs-
nokkál. Hol találhatom fel, vitéz barátom?

A katona megmondta az utcát, a házat.
A hóvilág fénylett, a ló sebesen halad-
hatott. Nem telt bele tíz perc, Peterson ott

állt a ház előtt, s másik tíz perc, — ott állt a dán parancsnok előtt, s azt ezen hirtelen szavakkal lepte meg:

— Néhány fegyverest, uram, és kezdede szolgálattom Erichson Gusztávot.

A dán parancsnok meglepetésében elfelejtette megszidni a svéd parasztot éji nyugalmának háborításáért.

— Lóra legények! — kiálta a szolgálattelvő őrségnek — nyeregbe mindjárt!

Fél negyedóra múlva huszonegy lovas vágatott Ornäs felé. Husz dán fegyveres, — a huszonegyedik svéd hazafi, Erichson Gusztávnak egyik katonája, most házigazdája, és feladója. Ő száguldott legelő — ő volt az utmutató.

Kissé szürkülni látszott már a hajnal kelet felé, mikor az üldözők Ornäsbe értek. Ott Peterson intésére lassított léptekkel folytatták utjukat a ház felé, nehogy zajt üssenek.

Kivont fegyverrel vették körül a házat. Egy részeszállt aztán a lovokról, s az őket vezető tiszt s a házigazda nyomában haladtak Erichson szobája felé.

gét, cselédjét, — de valamennyi azt mondta, hogy ok úgy aludtak, mint a tej, ő miattuk akár egy regement vendég elillanhatott volna; mit tudták ők, hogy ki az, a ki a szobában volt.

S végre is, Erichson Gusztáv megmenekült. De a dolog nem maradt abban. A dánok sehogysen akartak eltávozni addig, míg Peterson gazdát fel nem kötik az első fára, csakugy a maguk szabadjából. De ekkor asszony, ember, mind sikongni, rikongni kezdett, s maga Peterson is úgy könyörgött, úgy esdekelt, hogy ám verjék el a hogy akarják, csak kímélik meg az életét. Annyi emberség mégis volt a dánokban, hogy ezzel is megelégedtek, hanem mióta svéd gazda van a világon, soha ugy el nem páholtak egyet sem, mint most a dán katonák a becsületet Peterson Arendet. Megfeküdte három hétig, pedig nem volt valami nagyon kényes ember.

Sokáig azt hitte aztán az egész Ornäs, hogy Erichson Gusztáv csakugyan az ablakon át szökött meg. Pedig nem volt igaz.

tökéletesen kivonult az „örök város“ területéről. A kivonulás, az előleges megállapodás és ígéret szerint, mult évi decz. 5-én kezdődött meg, kora hajnalban, midőn a római polgárok legnagyobb része még mély álomba volt merülve. Hangos dob- és trombita-szó mellett vonultak a 85-dik ezred katonái a vasúti indóház felé, hogy a rövid vasuton Civitavecchia tengeri kikötő városába szállíttassanak.

Az ezután következő napokon a sereg többi részei is búcsút vettek a kapufától; egymást követték a többi gyalog, huszár, tüzér stb. csapatok. Decz. 11-én reggeli 8 órákor az Angyalvárról leszedtek a francia lobogót s a pápa lobogóját tüzték ki. E nagy politikai tény minden zaj és tüntetés nélkül, csendesen folyt le, még csak az ágyuk se süttették el az ígért üdvölvéseket.

Sokkal élénkebb volt ennél Civitavecchia kikötőjében az élet, a hol a nagy francia teher szállító és hadihajók indulásra készen várták a hazatérő francia csapatokat.

A nem nagy terjedelmű tengeri kikötőt teljesen betöltötték a francia hadihajók, melyekhez még sok más nemzetbeli, portugál, amerikai és osztrák hajó is csatlakozott. A zavart nevelte még azon körülmény is, hogy a nagy viharok miatt a hajók néhány napig ki nem mozdulhattak a kikötőtől. Annál tarkább és mozgalmassabb lett az

Civitavecchia tengeri kikötő. — (A római francia helyőrség hajórászállása.)

Az ajtó zárva volt kívülről, ugy, a mint azt a hamis lelkű gazda hagyta volt.

— Megvan! — kiálta fel Peterson s nagy hirtelenséggel tárta fel az ajtót. A dánok berohantak. Körülnéztek. Ujra körülnéztek. A szobában nem volt egy árva lélek sem.

— Hol van? kiálta a tiszt méreggel, oda fordulva a bábész képet meresztő házigazdához.

— A — ház — az — ágy — b — nem tudta bevégezni.

A vendég bizony nem volt az ágyban. A szoba ablaka nyitva volt. Ezt megpillantva, felkiáltott:

— Megszökött!

— Itt kell lennie, ha a föld el nem nyelte! — kiálta fel Peterson nyugtalanul, s elkezdte keresni kedves vendégét és tüvé tette érte az egész házar.

A dán katonák nyomában voltak mindenütt. Megnéztek minden zegzugot kétszerháromszor is, — de mind hiába! A vendég nem volt sehol.

Számadásra vonta aztán a gazda felesé-

A derék, lelkes asszony mentette meg nagy óvatossággal a nemes vendéget pénzvágó, csalárd férjének távozta után. Az ajtót távozta után ugyanugy zárta be, mint a hogy férje hagyta volt, sőt még szánt és lovat is szerzett a menekvőnek.

A ház még ma is áll Ornäsben, a hol ez történt, — nemes büszkeséggel említi az asszony nevét a dalekari ember, de Petersonról csak megvetéssel emlékezik.

S ha majd azt a gyeptetőt elmosás is az esők, ha a ház falát előlri is a szű, — a lelkes svéd asszony magasztalt neve nem vesz el vele asemmissébe, mert a hálás népdal megörzi méltó emlékét halhatatlan ajkain.

(Folyt. köv.) Győry Vilmos.

A francia hadsereg kivonulása Rómából.

A minék megtörténhetését oly sokáig kétségbe vonta a világ: végre mégis megtörtént. A francia hadsereg, mely 1849. óta a pápa tekintélyének megvédése végett állandóan Rómában tartózkodott, Napoleon császár parancsa folytán végre

élet a kis tengeri városban összegyűlt nagyszámú tengerészek között, s a kis város népe alig győzte, a sok jövőmenőt étellel, itallal, szállással ellátni. Nagyon régen volt, hogy az ottani lakosok oly bő aratásnak örvendhetek volna, mint ezen emlékezetes napokon.

Átalában véve a francia csapatok örömmel távoztak innen, először mert hazájok földjére térhettek vissza, továbbá mert a római őrségi életben nem sok öröm virult számukra. A rómaiak mindig „idegeneknek“ nézték őket s igen tartózkodva viseltettek irántok. — A francia katonák helyét most a minden ország népéből összeszedett pápai zuavok foglalták el, s ezeket még kevésbé kedvelik ott, mint a francziákat; minek egyik bizonyítványa az, hogy minden oly nyilvános helyről, kávéházakból stb., a hol ezen zuavok gyakrabban szoktak megjelenni, a tisztességesebb római közönség azonnal visszavonult.

A szent-benedeki kastély.

(Erdélyben.)

Nem régen alkalmunk volt, a bars megyei ódon Sz. Benedeket ismertetni, most ismét egy hasonló nevű régiség vonja magára figyelmünket, a testvér-haza távolabb vidékéről.

A régi hadi építéset Magyarországon.

Dr. Henszlmann Imrétől.

II.

Azon uri kastélyok egyike, melynekrajzát mutatja mellékelt képünk, melyek imitt-amott Erdély regényes táján most is fenállanak, hogy emlékkünkben felelevenítsék azon kor történetét, midőn délecz főurak oszták onnan parancsukat, s indították banderiumaikat a harcra. Jellemzők azok ama kor építészeti stíljére nézve is, mely ha csín és izlés tekintetében nem vetekedik is amostanival, de tartósságra nézve bizonyosan sokkal felülmúlják a mai kor könnyű modoru építészetét.

Szent-Benedek kis falu Déés és Szamosujvár közt, mindkét várostól fél órai távolságra, a Kis-Szamos vize folyásánál; lakosai nagy részben oláhok.

A falu végén magasló dombon emelkedik a feltűnő kastély, várfallal körülvéve, a melyen most is látszanak a védelemre szolgáló lőrészek; a kerített kapuforma bástyázat tartja össze, a melyen felvonóhid van. Ezen átjuthatni az épület belsejébe. Az egészet fél körben kertté alakított sáncz övezi körül.

Gyönyörű kilátás van a szeglet őrtornyából a Kis-Szamos völgyén fel Szamosujvár, s a folyószőről le Déés és Kozárvár felé a Kis- és Nagy-Szamos vize összefolyásáig.

A nagyszerű épület mintegy uralkodni látszik az egész vidéken. Régen, mint mondják, a szent-benedeki szerzetesek birták, innen a falu neve. Azelőtt a templariusoké volt, ma is megvan néhány templarius-süveg, melyek a kastély ritkaságai közt mutogatgatnak. — Vannak régi nyergek, csizmák, paizsok, fegyverzeti eszközök, szerszámok; a nagy teremben a nemzeti fejedelmek életnagyságú képei. A kastély megújítottat 1593- és 1673-ban. A gr. Kornis-család kőbe faragott czimerét láthatni a falakon.

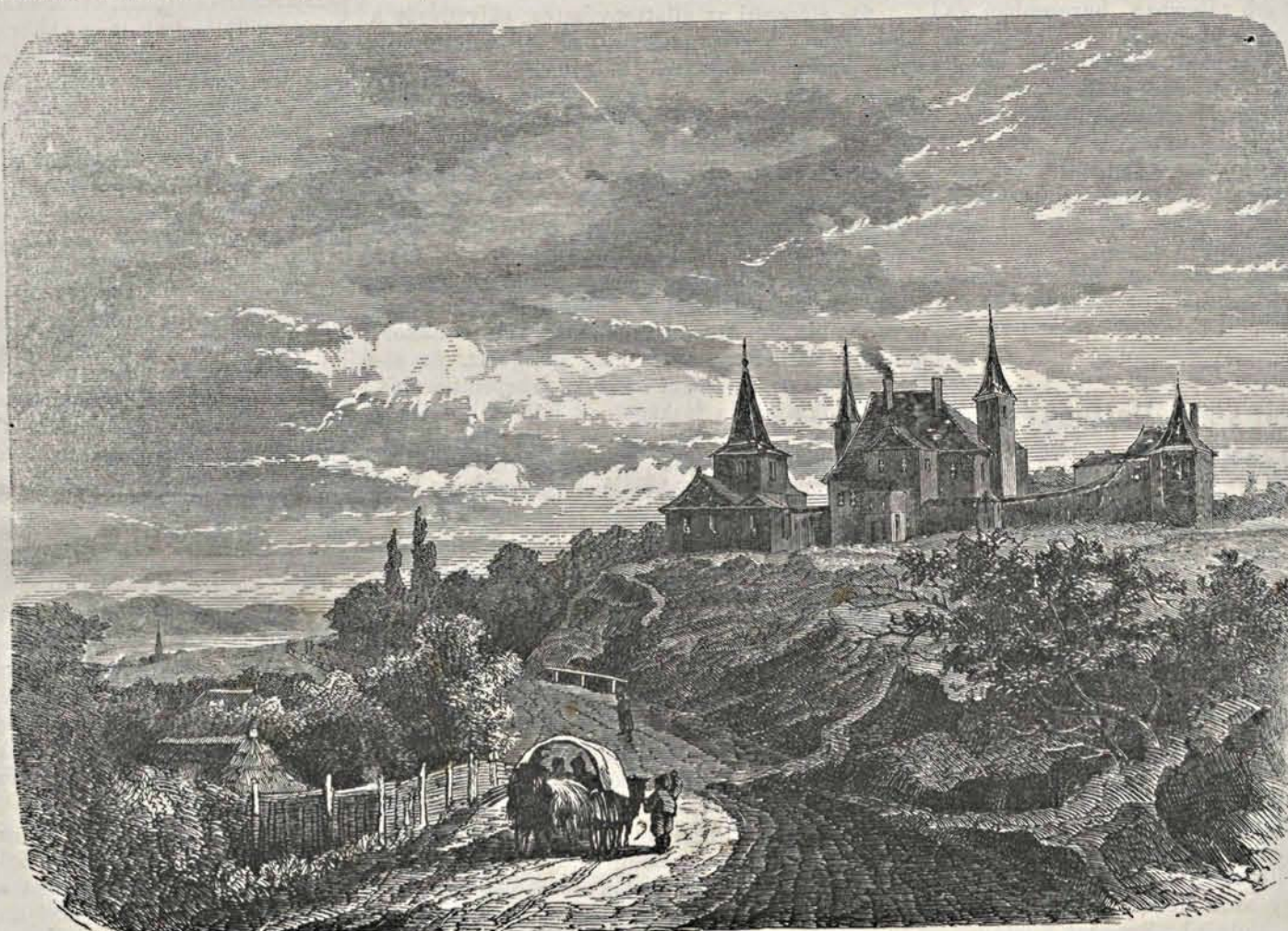
A falu végén csinos templom van, de a melyben most csak akkor tartatik isteni tisztelet, midőn a déésiek és déésaknaiak búcsúra ide zárandokolnak, egyike lévén Sz. Benedek azon elpusztult egyházaknak, melyeknek lakói részint kihaltak, részint eloláhosodtak. Azelőtt álladalmi birtok volt. Mikor épülhetett, nem tudhatni; a fejedelmek ajándékozták egyik-másik főurnak. Mostani birtokosa gróf Kornis Gábor, cs. kir. nyugalmazott őrnagy.

Básta ajándékozta 1603-ban Alparéttal s több faluval, a Kornis-családnak; később gubernátori lak volt, mert gróf Kornis Zsigmond és János erdélyi főkormányzó kedvenc lakhelye volt a kastély.

Szent-Benedeknél vivatott 1703. a Rákóczi-forradalom idejében ama híres ítközvet, melyet Cserei körülményesen ír le s Szakál krónikájában is olvasható. Bethlen Sámuel 500 székelyből álló seregét Ilosvai kurucz-ezredes egy reggel szétverte, s magát Bethlent is megszalasztotta. Így írja a krónika.

Szilágyi István azt állította, hogy nem ez a Szent-Benedek volt az, hol ama híres csatát vívták (l. Uj M. Muzem 1855. I. k. 34); hanem a fejmegyeyi Benedek mezőváros. De ez állítást megzafolta több történettudósunk. (Lásd Szakál krónikájában a kiadó jegyzeteit 63. l.)

Pataki Ferenc.

Szent-Benedek. (Erdélyben.)

többszög, kerek vagy tojásdad volt. Használata szerint ideiglenesnek vagy állandónak, nyárinak vagy télnek nevezték.

Ideiglenes tábor a sereg, midőn ellenségre ment, éjjeli tanyájául szokott készíteni, csupa sánczalaku földfelhányásból s az innen származott árokból (későbbben az ily tábor, a hol kellett, állandóvá is tették). A sánczon belül, meghatározott rendszerrel, a vezérek, tisztok, törzskar, éllemezési felügyelők és közkatonák sátrai voltak elhelyezve. A harcosoknéhez és könnyű gyalogságból, a romboló és hajtó gépek kezelőiből, ijászokból és lovasságból állottak; ide számítottak nem csak a római katonák, hanem a szövetséges (auxiliares) csapatok is. A tábor minden oldalán volt egy külön nevű kapu, sőt a tábor nagysága szerint két-két oldalkapuja is volt.

Az állandó tábor az előbbihez hasonló elrendezéssel birt, de itt már nemcsak egyszerű sánczokat, hanem téglavagy kőfalakat is találunk, melyek a sánczok fölé emeltettek. Kisebb tábornál e falak négyszög vagy később kerek alakban fordulnak elő, mind a négy sarkán kiszökő négy toronyval, nagyobb táborban négy négy sáncztoronyval, oly távolságban egymástól, hogy a jól hajtott dárda vagy kelevéz (pilum) az egyik toronytól a másikig elérhetett. Mert a toronyok tiszte az volt, hogy a közbeeső falakat az ellenség közeledése s a falromboló gépek ellen megvédjék.

Az állandó táborban a sátrak helyét állandóbb anyagból készült építmények foglalták el; a főhadiszállás közből s a közönséges lakomány leginkább fából voltak építve. Ily állandó táborok erősebb szerkezetűek lévén, több ilyenek nyomai maradtak fenn a Dunántúl, a régi Pannoniában, és Erdélyben, a régi Dáciában.

Castellum alatt kisebb tábort értettek, de ez a nagyobbéhoz hasonló rendszerrel volt tervezve.*

Az egyes őrtornyokat, vagy több tornyú kisebb, de a tábornál erősebb várakat a rómaiak burgumnak, s megtelepedett állandó védőt burgarius-oknak nevezték, a miből a német „Bürger“ s a magyar „polgár“ szó is eredt. A burgum tornya rendszeresen kőből épült nagyobb magasságra és több emeletre, hanem úgy, hogy a közből eső emeleteket csak fapadozattal választották el egymástól, boltozva pedig csak a legalsó s legfelső emelet volt. Az utóbbin történt az őrdjárás s leginkább innen vették az épületet. A torony fala csak kevés és szűk résekkel volt ellátva, nehogy az ellenség ezeken keresztüljuthasson az épület belsejébe; sőt a közlekedés megszüntetése tekintetéből a védelem alatt a középső emeletek fapadozatait is elszedték. A torony kő- vagy cölöpfallal, sánczozal és árokkal volt körülvéve. Néha folyóból kiemelkedő sziklás szigeten, többnyire azonban emelkedettebb helyen állott a torony. Nálunk több ily római őrtorony maradványa található, Erdélyben; a Rajna vidékén és Anglia északi részében bőven találhatók, s ott az őrtorony a táborral együtt a vidék erősítésének, mintegy láncozatát képezte. Az legyes római őrtorony mintájára készült később a román lakótorony, az u. n. Donjon, Burgfried v. Berchfried.

Midőn a római hadviselés mindinkább megszűnt támadó lenni s lassanként egészen a védelemre szorított, a burgumok i-mindinkább erősített várakká váltak. Ekkor a rómaiak is mindig jobban megkedvelték a már természeti fekvésöknél fogva

erősebb helyiségeket, kivált a sziklás emelkedéseket; minél fogva kénytelenek voltak, táboruk szabályos alakjától eltávozni, s a választott telep természetesen idomához alkalmazkodni. S innen van, hogy Német- és Angolországban már oly burgumokkal találkozunk, melyeket későbbben a várak építésénél híven lehetett utánozni.

A határsáncz a tábori elsánczolásból, mely itt hoszu egyenes, vagy szögletbe tört vonalkint jelenik meg, és az őrtoronyból vagy burgumból van összeszerkesztve, mely utóbbi a sánczon vagy azon innen rendszeresen s egymástól meghatározott távolságban áll. Ily határsáncz két folyót szokott összekötni, mert a rómaiak a nagyobb folyót természetesen határnak tekintették. Ily határsáncz maradványait ismerjük Németországban a Rajna és Duna közt és Angliában oly helyeken, a hol a sáncz ez országot Skóciának egy részétől elválasztja. Nálunk ismeretesek a bászai római sánczok és az u. n. Csörzs-árka.

A határsánczok, burgumok és táborok mögött s azok által védve épültek a határvárosok, mint megannyi nagyobb fegyveres telep. E városok mintájára a tábor volt, toronyával, kőfalával, sánczaival, árkaival és kikerekített szögleteivel, hogy annál kevésbé legyen képes itt csorbát ejteni

* Lásd a római tábor bővebb leírását Rómertől az „Archeologiai Közlemények“ III. kö. 2-ik füzetében (1862).

FISCHER GUSZTÁV
színházter, kereskedelmi banképület Pesten,
ajánlja a legújabb dívat

NŐI-ÖLTÖNY-DISZITMÉNYEKET MINDEN ÉVSZAKRA
mindennemű szalagok, gombok, kötő- és varró angol cérnák,
kötő, himző, fénylő és berlini pamutok, varró és tréma selymek, iszapan,
harras, nemkülönbön fehér és színes organtín, mousseline,
mouls, battist-clair, perkaill, tüllanglais, gyapot és czérna-csipekét,
továbbá gazdag raktárát
függönytartóknak, tűkörbojtóknak, esőngyűhözknak,
csillárzsinórok, függönyen, léoni arany és ezüst-csipekét, bojtok,
továbbá mindennemű butor-, kocs- és katonai paszomány-árakat,
valamint minden ezen ágt illető tárgyakat nagyban és kicsinyben.
Szintgy taláható itt egy bő raktár mindennemű bélé és halesont.
Megrendeléseket — a pénz előleges felküldése vagy utánvételt mellett —
gyorsan és pontosan teljesítünk. 1932 (4-26)

Minden hamisítások ellen tiltakozunk, s az
üvegek körülírását szives figyelembe venni kérjük.

Az átalános kedvelt s orvosilag jóváhagyott s megvizsgált
stájer növénynedv
mell- és tüdőbetegek számára. 1888 (3-18)

Egy üveg ára 88 krajczár ausztriai érték.
Engelhofer izom- és idegessentiája.
Egy üveg ára 1 forint ausztr. érték.

Dr. Krombholz gyomor-liqueurje.
Egy üveg ára 52 krajczár ausztr. érték.

Dr. Brunn szájvize (Stomaton).
Egy üveg ára 88 krajczár ausztr. érték.

Folyvást egészen friss és legjobb minőségben kaphatók:

PESTEN
Török József, gyógyszerész király-utca 7-ik szám alatt,
Ebenführer A., Gyndele G., Gindrich J., Hausner F. L.,
Höfler unokái, Kindl és Fröhwrth, Köhler E., König N.,
Oszeckzy és Schiesler, Reitszám Ferencz, Szenes Eduard,
Tobisch C., Tunner J., Vághy K., Weiss Fl. uraknál.

BUDAN
Bakacs Lajos udvari gyógyszerész, Boór C., Brunner G. F.,
Sieden J., Prohászka és Schwarzmayr uraknál.

A valódi stájer növénynedv egyedüli készítője Purgeltnier J.
Gréczen kéri, hogy készítménye a kereskedésben ugyanezen nevezet alatt
előforduló gyártmányokra lel ne cseréltesseék.
A stájer növénynedv fehér üvegekben árultatik, s felülről kup-
alakban végződik, s önlennel, melyen (valamint az üvegeken) „Apotheke
zum Hirschen in Gratz“ és J. P. A. nyomat szemléltethető, jól elzárva,
különbön függvényekkel s a készítő saját neve aláírásával ellátva vannak.

Cs. k. osztrák szabad, első amerikai és
angolországi szabadalmazott

ANATHERIN-SZÁJVIZ
POPP J. G.
gyakorló fogorvosól.

Bécsben, Stadt, Bognergasse 2. szám.
Ára egy üvegnek 1 frt. 40 kr. Pakolásért 20 kr.

Ezen jeles készítmény 15 évi fennállása óta még Európán túl is terjedést és
hirt szerzett magának. Ennek használata különösen jónak bizonyult mindennemű
fogfájás ellen, száj gyenge részeinek minden betegségei ellen, a fogak mozgása,
könnyen vérző beteges iny, odvaság és scorbüt ellen. Feloldja a nyálát. mi által a
fogakoni kőképzés el lesz távolítva, üdítőleg és az izletre javítólag hat a szájban,
és elhárítja a száj kellemetlen szagát, mely mesterséges vagy odvas fogak, étel
vagy dohányzás által származik. Miután ezen szájviz a fogakra és szájrészekre
semmi tekintetben elyongítólag vagy marólag nem hat, a szájnak mint tisztító
szer a legkínzóbb szolgálatokat teszi, s annak minden részét tökéletes egészség-
ben és épségben egész a késő korig megtartja. — Bizonyítványokban nagytekin-
tetű orvosi egyéniségek részéről ennek ártalmatlansága és jelessége elismertetik, és
használatra számos jóhírű orvosok általrendeltetik is.

Fogon az odvas fogak oltozására, ára 2 ft. 10 kr.
Anatherin-fogpasta, ára 1 ft. 22 kr.
Névnyíl fogpor, ára 63 krajczár.

Kaphatók Pesten: **TÖRÖK J.** gyógyszerész urnál, király-utca 8. sz. **Vér-
tessy Sándor** illatszertáras urnál, Unschuld Ede urnál váci-utczában, **Molnar
János** urnál, Lueff M. illatszertáras urnál, **Thalmayer A.** és társa, **Hoffmann K.,
Balitzky Sándor** uraknál. Budán: **Grünberg** udv. gyógyszerész urnál, és **Ráth
gyógyszerész** urnál, Tábán, külvárosban. 1890 (5-18)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott szájat nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelent,
és minden könyvárusnál kapható:

Kereskedők és iparosok számára.
Magyar kereskedői segédkönyv.
Kereskedelmi irálytan.
Gyakorlati kereskedők és iparosok,
nemkülönbön
műgyetemi és kereskedelmi intézetek számára.
Szerkesztő **MACHIK JÓZSEF,**
a budai k. József-műgyetemnél a magyar nyelv és irodalom tanára.
Nyolczadrét (528 lap), kemény kötésben 1 ft. 80 kr.

Ditscheiner, Josef Alois. Systematischer Unterricht in der gesammten
Correspondenz-Wissenschaft. Dritte Auflage. Geh. 2 ft.
— Vollständiges Handbuch der Merkantil-Stylistik. Dritte Auflage.
Geh. 2 ft.
— Vollständiges Lehrbuch der kaufmännischen Arithmetik. Dritte Auf-
lage. Geh. 2 ft.
— Praktisches Lehrbuch der höheren Merkantil-Arithmetik. Zweite
Auflage. Geh. 2 ft.
— Vollständiges Lehrbuch der einfachen Buchhaltung. Zweite Auflage.
Geh. 2 ft.
— Die höhere Buchhaltungswissenschaft. Zweite Auflage. Geh. 2 ft.

Karner, Joh. Handels-Schule. Praktischer Unterricht in den kaufmänni-
schen Wissenschaften mit besonderer Berücksichtigung des Detailhandels, der
Gewerbe und Fabriken. In drei Bänden. Zum Selbstunterrichte und zum Gebrauche
an Handelsschulen.

I. Band. Vollständiges praktisches Rechenbuch für Detailhandel, Fabrikanten
und Gewerbsleute, sowie für den Selbstunterrichte angehender Praktiker, und
zum Gebrauche an Handelsschulen. (360 S. 8.) Geh. 1 ft. 50 kr.

II. Band. Vollständiges Lehrbuch der einfachen und doppelten Buchführung
für Detailhandel, Fabrikanten und Gewerbsleute, sowie für den Selbstunterrichte
angehender Praktiker und zum Gebrauche an Handelsschulen. (340 S. 8.) Geh. 1 ft. 50 kr.

III. Band. Lehrbuch der Stylistik für Kaufleute, Fabrikanten und Gewerbetreibende.
Eingerichtet zum Gebrauche an Handelsschulen. Durchgesehen von Prof. Carl
Conlagner. (VIII, 534 S. 8.) Geh. 1 ft. 50 kr.

Stamm, Dr. Fernand. Die Gewerkskunde in ihrem ganzen Umfange und
auf ihrer gegenwärtigen Entwicklungsstufe. Ein Rathgeber bei der Wahl und Aus-
übung der Gewerbe und bei dem Ansuchen neuer Erwerbsquellen. Mit Rücksicht
auf die neue Gewerbegesetzgebung. Zweite wohlfelte Auflage des Werkes: Die
Stadt und ihre Gewerbe. Mit einem ausführlichen Sachregister. 2 Bände. (464,
470 S. 8.) Geh. 2 ft. 50 kr.

Schmid, Prof. Dr. A. Abriss einer Industrie- und Handels-Geographie.
Zweite Auflage. (572 S. 8.) Geh. 2 ft.

Minden a kiadó-hivatalnál legalább 2 ft. értékig tett megrendelés
bérmentve küldetik meg. 1711 (4-6)

PÉNZKÖLCSÖNT
földbirtokosok és mezei gazdák részére gyorsan és csekély díjazás
mellett eszközöl az

„orsz. engedélyezett ügynökség“
Pesten, Deák Ferencz-utca 6 ik szám a „fehér hajóhoz“ czim-
zett házban.

Különös figyelemztetésül:
A földhitelintézetek záloglevelei jelenleg legmagasabb árfolyamban állván,
figyelemztetnek mindazok, kik földbirtokaikra kölcsönt felvenni akarnak, hogy ezen
kedvező alkalmat el ne mulasszák.
A szükséges és beküldendő okmányok következők:
1. Telekknövy kivonat. } az adóhivatal által hitelesítve. 1947 (3-4)
2. Adóbirtokiv és
3. Adókönyv másolata

**Köszvény-
VÁSZN**
mindenfélé köszvény, csúz (Rheu-
ma), inszagadás, mell-, gerinczfáj-
dalmak, keresztosontfájás (Hexen-
schuss), lábössvény, s több effélék
ellen.

Egy esomag-ára 1 frt. 5 kr., kettős erejű 2 frt. 10 kr.

Dr. BURON általános sebtapasza
mindenfélé sebak, genyedekek és daganatok ellen. — Egy köcsög ára a használati mód-
szerrel együtt 70 ujkr., kisebb köcsög 35 kr. — Postán küldve 15 krral több.

Valódián Pesten egyedül kaphatni csak **TÖRÖK JÓZSEF** ur gyógyszer-
tárában, király-utca 7. sz. Profuma W. urnál az egyetemtőren, Sárkány urnál a
váci-utczában, Glatz és Kreische uraknál a sütő-utczában — **Debreczenben:**
Rothschneck ur gyógyszerertárában. — **Szombathelyen:** Pillich Ferencz ur
gyógyszerertárában. — **Mohácsban:** Kögl A. ur sorszámszádesében. — **Kolozsvárt:**
Wolfi gyógyszerész. — **Miskolcz:** Spuller A. urnál. 1957 (1-4)

Pest, február 3-án 1867.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy, négyszer hasznótt petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri
igtatásnál csak 7 krba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: **Oppelik Alajos**, Wollzeile Nro. 22. és **Haasenstein és Vogler**, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön
minden igtatás után 30 ujkr.

Hááder György.
(1783-1867)

Azon tisztes agg, kiról ma meg akarunk
emlékezni, életének 84-ik évében f. évi ja-
nuár 3-án hunyt el Pesten. A részvét, mely
az elhunytat sirjába kíséré, oly őszinte és
általános volt, mely méltán megilleté azon
férfiut, ki hosszúra nyult életpályáján, mesz-
sze kiható hivatalkörében, mind a főváros-
ban, mind az ország legkülönbözőbb vidé-
kein, régóta ismert és tisztelt nevet vívott ki.

Kedves dolgot vélünk olvasóink igen
nagy részének tehetni, midőn a magyar jog-
védelem s alapos szakismeret e kitünő har-
czosának, a hazafiságbán s be-
csületben megöszült tisztes ve-
teránának, az Eszterházy herczeg-
ség volt ügyigazgatójának élet-
rajzi föbb adatait itt följe-
gyezzük.

Idősb Hááder György 1783.
april 6-án Tolnamegyében Föld-
desen született, hol atyja, Háá-
der Pál, haszonbéröl volt.

A gymnáziumi iskolákat
Veszprémben és Szombathelyen,
a philosophiát és törvénytudo-
mányt a pesti egyetemen vé-
gezte. Iskolatársai valának többi
között néhai Majláth György
országbiró és Bartal György
udv. tanácsos, kik iránta éltök
fogytáig mindig szives vonza-
lommal viseltettek.

1808-dik évben az ügyvédi
vizsgát letévén, jogtudományi
jártasságát csakhamar bő al-
kalma lett kitüntetni, s nem sok
idő telt bele, hogy a legelőke-
lőbb magyar családok s köztük
a frankói Eszterházy grófok ta-
tai ágának, az Erdődy, Gyulay,
Hunyady és Zichy grófi nemzetsé-
gek több tagjának bizalmával
dicsekedhetett; a szegényebb
táblaí perlekedőknek pedig leg-
nagyobb örömmel vitte minden
dij nélkül a legbonyolodottabb jogi ügyeit.

1823. évben az akkori herczeg Eszter-
házy Miklós által a herczegi ház és hitbizom-
mány ügyigazgatójává nevezetett ki. 1824-
ben magyar nemességre emeltetett, s ugyan-
azon évben királyi ügyésznek is kinevezte-
tett, azonban ez utóbírói lemondván, ez

időtől fogva a mult év derekáig s így 40
éven tul, ügyismerettel, becsülettel, önzéste-
len szorgalommal, böles körültekintéssel s a
herczegi házhoz hü ragaszkodással vitte és
vezette a herczegi ügyek kormányzatát.
Herczegi urának elismerését teljesen kiérdem-
elte, mi neki többrendbeli innepélyes alkalmak-
kor ki is jelentetett.

Midőn a herczegi házra oly végzetessé
vált 1861-ik év bekövetkezett s az akkori új
teljhatalmu igazgatóság a herczegi vagyon
egy részét elvesztegette és az összes uradal-

helyrehozhatlan kárával, a földmíveléssel
közvetlen foglalkozó értelmes és iparkodó
magyar gazda-közönséget, s miként játszzák
a gyönyörű uradalmakat, nem is annyira
gazdák, mint nyereszkedő spekulánsok ke-
zére, az e látványon megbotránykozott ag-
gastyán az igazgatósági ülésben e szavakra
fakadt: „hát a magyar gazda pénze már nem
olyan jó, mint az üzérkedő idegené?“

Az öreg ur nagyon elkeseredett az elkö-
vetett botrányos visszaélések felett; — de
ama szavak után Hááder többé a tanácsko-
zásokra fel nem hivatott, és a
magyarországi Eszterházy-féle
uradalmak szerződésbeli jogvi-
szonyait, ezentul a teljhatalmu
igazgatóság megbízásából, egy
bécsi doktor intézte el.

Hááder György még néhány
évig a herczegi ügyeknek szen-
telte pihenini nem tudó élete vég-
szakát; míg a mult év nyarán,
agykora miatt, saját kérelmére,
tevékeny buzgalmának, méltán
kiérdemelt elismerése mellett,
állandó nyugalomba helyezte-
tett.

Azon bizalomnak, melylyel
iránta honfitársai más téren is
viseltettek, méltó jeléül felje-
gyezhetjük még, hogy az 1848-ik
évet megelőzőtt időben Pestme-
gye törvényszékének részint el-
nöke volt, részint mint bíró mű-
ködött, s e tisztében is mind vég-
ig osztatlan bizalomban részesült.

Kik Hááder személyesen is-
merték, szivesen fognak emlé-
kezni azon élvezetdús órákra,
melyeket ezen agykora daczára
testi lelki épséggel megáldott
öreg ur körében töltöttek. De-
rült kedély, egészséges humor,
fesztelen sziveség, páratlan el-
beszélési tehetség füszerették társalgását. S
a milyen komoly, alapos és szakavatott volt
hivatása körében: ép oly gondos atya és
nagyatyja volt család körében s épen oly
vonzó és keresettek voltak azon órák és
perczek, midőn az öreg ur ráért, bő tapasz-
talásainak tárházából előszedegetni kincsei

HÁÁDER GYÖRGY.